

SOCIJALNI RAD I PROFESIONALNOST U PROSTORU ALPE-ADRIA

Međunarodni stručni skup
Austrija, Klagenfurt, 28. do 30.
rujna 2006.

Skup pod nazivom *Socijalni rad i profesionalnost u prostoru Alpe - Adria (Soziale Arbeit und Professionalität im Alpen-Adria Raum)* održan je od 28. do 30. rujna 2006. godine u Klagenfurtu. Organizirao ga je Institut za edukacijske znanosti i istraživanje (*Institute for educational sciences and research*) s Alpe-Adria Sveučilišta iz Klagenfurta. Na skupu su sudjelovali predstavnici škola i fakulteta za socijalni rad i socijalnu pedagogiju iz Austrije, Njemačke, Italije, Slovenije i Hrvatske.

Cilj skupa bio je predstavljanje obrazovanja i prakse socijalnog rada i socijalne pedagogije u regiji. Također, skup je pružio mogućnost razmjene iskustava i zanimljivih rezultata istraživanja koja se tiču obrazovanja za socijalni rad i/ili prakse socijalnog rada.

Prvog dana, uz pozdravne govore na početku rada skupa, dva predavanja govorila su o internacionalnom i transnacionalnom kontekstu unutar kojeg djeluju profesije socijalnog rada i socijalne pedagogije. Ostala i brojnija predavanja odnosila su se na ustroj i organizaciju obrazovanja za profesiju socijalnog rada i socijalne pedagogije u pojedinoj zemlji. Kroz izlaganja je do izražaja došla raznolikost u pristupu obrazovanju unutar iste regije. Na primjer, u Austriji je obrazovanje za socijalni rad i

dalje na razini više škole (Fachhochschule), dok se u većini ostalih zemalja regije (sjevernoj Italiji, Sloveniji i Hrvatskoj) obrazovanje odvija na sveučilištu.

Profesor Franz Hamburger sa Sveučilišta u Mainzu (Njemačka) prikazao je rezultate istraživanja o položaju tzv. socijalnih profesija koje je proveo u 42 zemlje. Pokazao je da pojam »socijalne profesije« u Europi pokriva široki raspon profesija od socio-kulturalnog rada i animacije, preko socijalne pedagogije i socijalnog rada pa do kliničkog socijalnog rada i terapije. Ono što je zajedničko je akademizacija socijalnih profesija i sve veći naglasak na znanstvenom u socijalnom radu. Wolfgang Schroeder, također iz Njemačke, je govorio o transnacionalnom socijalnom radu. Naglasio je da se socijalni rad tradicionalno razvijao kao internacionalna disciplina, a da pojam transnacionalno znači puno više od zajedničkih istraživanja migracija. Kao primjer značajnih transnacionalnih dokumenata naveo je Konvenciju o pravima djeteta. Transnacionalnost nije apstraktna, nije povezana uz moć. Heterogenost je krasna, ali se treba znati s njom nositi.

Alenka Kobolt s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani održala je zanimljivu prezentaciju programa za obrazovanje socijalnih pedagoga u Sloveniji i rezultata evaluacije tog studijskog programa temeljenog na kompetencijama studenata. Walter Lorenz sa Sveučilišta u Bolzanu predstavio je situaciju u obrazovanju socijalnih radnika u Italiji. Zanimljivo je da se u Italiji socijalni radnici nazivaju socijalnim asistentima (*assistenti sociale*) te da socijalni rad nije akademska disciplina iako se obrazovanje za socijalne radnike izvodi na akademskoj razini. Studij za socijalne djelatnosti, koji se nalazi u okviru fakulteta sociologije, traje 3 godine nakon kojeg studenti moraju položiti i državni ispit da bi se mogli registrirati i raditi kao socijalni radnici. S druge strane obrazovanje za socijalne pedagoge u Italiji razvilo se u okviru edukacijskih znanosti.

Marina Ajduković i Antonija Žižak predstavile su obrazovanje za socijalni rad i socijalnu pedagogiju u Hrvatskoj. Komparativnim prikazom ukazale su na sličnosti i razlike u razvojnom putu obrazovanja za te dvije profesije. To je ujedno bila i prva takva zajednička usporedba u povijesti ovih studija.

Josef Scheipl s Karl-Franzes Sveučilišta u Grazu održao je zanimljivo predavanje o razvoju obrazovanja za socijalni rad i nekih usluga u području socijalne skrbi u Austriji. Oblici djelovanja u sferi socijalne skrbi kao što su sirotišta i radne ustanove u Austriji postoje od vremena Marije Terezije. Tada je u čast osnivanja jednog dječjeg doma 1778. godine W. A. Mozart skladao kompoziciju/misu. U to vrijeme, ali i u razdoblju od 18. do 20. stoljeća visoka je smrtnost dojenčadi, posebice među siročadi. Stopa mortaliteta bila je veća i od 70%. Profesor Scheipl smatra da je osnivanje sirotišta i radnih domova bilo motivirano političkim ciljevima i željom za socijalnim mirom i sigurnosti, uz »strah« od marginalnih grupa. U 19. stoljeću socijalna pitanja postaju važna u političkim krugovima te se polagano počinje mijenjati paradigma društvene izolacije siromašnih prema aktivaciji siromašnih, radu s osuđivanim osobama i veće brige za položaj djece. Početkom 20. stoljeća nastavlja se razvoj shvaćanja da je skrb za mlade i siromašne pitanje kojim se

država treba baviti. Razvija se i shvaćanje da je siromaštvo ozbiljniji problem od samog nedostatka materijalnih sredstava te da se u borbu protiv siromaštva treba uključiti i država kroz javne zakone. Tada je u Beču bilo brojnih i vrlo modernih ideja o tome kako bi se skrb za djecu trebalo razvijati, međutim zbog političkih i financijskih razloga uglavnom su ostale neostvarene. U to vrijeme održavaju se kongresi o skrbi za djecu. Na jednom od njih, održanom 1930. godine, zahtijevalo se povezivanje obrazovanja koje se provodilo u domovima za preodgoj s redovnim obrazovanjem. Zahtjev nije ostvaren sve do 80-ih godina što je imalo za posljedicu izolaciju ustanova za preodgoj i njihovo pretvaranje u obrazovne ustanove. Djeca su u ustanove za preodgoj smještavana prema Zakonu o maloljetničkim zavodima donesenom 1885. godine koji je predviđao smještaj mlađih od 18 godina, ali i onih koji se sami prijave.

Obrazovanje za socijalne radnike pojavljuje se 1912. godine u Beču kada je s tom svrhom osnovana prva institucija koja je bila okrenuta potrebama pojedinaca. Dolaskom fašista na vlast, 1933. godine, prestaje povoljno razdoblje za profesiju socijalnog rada i socijalne pedagogije. Tada kreću razne akcije s vrlo teškim i ozbiljnim posljedicama kao što je na primjer osnivanje klinike »Am Spiegelgrund« u kojoj je ubijeno 700 djece u razdoblju od 1938. do 1945. godine.

Nakon II. svjetskog rata na vlast dolaze socijalisti. Javljaju se pojedinci kao što su Julius Tondler i Alfred Adler koji pokušavaju brojne ideje provesti u djelo prvenstveno u području obrazovanja. Adler je nastojao poboljšati obrazovni sustav uvodeći holistički pristup i rad sa socijalnom mrežom podrške učeniku (učenik, roditelji i susjedi). Sve inovacije u području socijalne skrbi prvo su trebale biti uvedene u Beč. Djeca su tada bila smještavana u velike domove koji se 1968. godine kroz pokret *Spartakus* nastoje otvoriti prema zajednici. Stanovi za djecu uvode se 1972. godine, a zadnji veliki dom otvoren je 1974. godine. 1980. godine dolazi do velikih reformi sustava dječjih domova. U razdoblju 1995.-2004. godine može se reći da veliki domovi više ne postoje - najveći dom imao je 67 djece. Uvedeni su dijagnostički centri, mali domovi i centri za krizne intervencije. Godine 1989. uveden je zakon za mlade koji podržava princip supsidijarnosti u pružanju usluga socijalne skrbi u tom području. Dakle, privatne organizacije za državu pružaju brojne usluge, osim onih najskupljih koje zbog kontrole troškova u svojim rukama i dalje drži država. Neke austrijske regije imaju izrađene kataloge usluga iz kojih se može vidjeti koje se usluge pružaju, tko ih pruža i koliko one koštaju. Profesor Scheipl smatra da katalogi uvode nered među regijama te da privatne organizacije zbog velike normiranosti gube slobodu za svoje inicijative. Profesor kao jedno od rješenja tekućih problema vidi u obrazovanju socijalnih radnika koje i danas nije na sveučilišnoj razini već na razini više škole. Da bi netko upisao obrazovanje za profesiju iz područja socijalnih djelatnosti treba imati 17 godina, i završenu petogodišnju izobrazbu s položenom maturom. Novi trendovi u obrazovanju za socijalni rad i socijalnu pedagogiju povezani s Bolonjskim procesom nude programe izobrazbe za socijalnu pedagogiju i socijalni rad u okviru Sveučilišta za

primijenjena znanja (Fachhochschule/University for Applied Sciences). Obrazovanje za socijalni rad se odvija kroz 8 semestara koji se sada transformiraju u programe na dvije razine: preddiplomsku i diplomsku.

Istaknule bismo i izlaganje Corneilie Füssenhäuser i Regine Klein sa Škole za socijalni rad iz Feldkirchena (Austrija) o odnosu teorije, prakse i istraživanja u socijalnom radu. Autorice su analizirale ambivalentni odnos socijalnih radnika prema istraživanjima, koja su nedvojbeno važna za njihov profesionalni identitet. Prostor za istraživanja prvenstveno vide u području raskoraka između teorije i prakse. Pri tome naglašavaju da nije cilj prilagoditi praksu kroz istraživanja teoriji već stvoriti prostor refleksije o njihovim različitostima i uzajamnom utjecaju koji vodi stalnom napretku u oba područja. Istraživanja pri tome imaju ulogu medijatora.

Drugi dan predavanja su se odvijala u dvije sesije. Jedna je bila posvećena kvalifikacijama, profesionalizaciji i praksi socijalnog rada, dok je druga sesija naglasak stavila na istraživanja u socijalnom radu. I u ovom dijelu predstavnici Sveučilišta u Zagrebu su imali zanimljive prezentacije. Vanja Branica i Neven Ricijaš su prikazali rezultat dvogodišnjeg istraživanja percipirane kompetencije studenata socijalnog rada i socijalne pedagogije za rad u praksi, a Marina Ajduković i Antonija Žižak su govorile o razvoju i značaju supervizije za socijalne radnike i socijalne pedagoge. Polazeći od ciljeva skupa, jedino su predstavnici Sveučilišta u Zagrebu napravili iskorak da nastavnici i asistenti sa Studija za socijalni rad i Odsjeka za socijalnu pedagogiju zajednički izlažu i problematiziraju odnos ove dvije profesije na suradnički način.

Skup je omogućio upoznavanje i razmjenu iskustava o obrazovanju za socijalni rad u području regije Alpe-Adria. Dinamičan razvoj socijalnog rada i socijalne pedagogije te različite perspektive, ali i tradicije dobar su temelj za nastavak i razvoj suradnje u regiji.

Priredile: Marina Ajduković i Vanja Branica